

ЮЛИАНА КАСАБОВА
ЗА АВТОРА И НЕГОВИЯ ЗАЕК

chitanka.info

Когато преди осем-девет години името на тоя млад човек от Пенсилвания започна да се среща все по-често в литературните рубрики на американските вестници и списания, а по-късно се появи и върху корицата на един роман, както и върху сборник с разкази, то бе посрещнато съвършено спокойно от американската критика. Да, още един млад автор. Е, очевидно нелишен от амбиции и самоувереност. Но... твърде, твърде приятна проза и твърде свежа... У тоя автор... как му беше името?... а, да... Ъпдайк... има толкова „добро настроение“ („Ню Йорк таймс бук ривю“). Изобщо името Джон Ъпдайк не предизвикваше никакво вълнение и младият белетрист, който го носеше, изглеждаше съвсем „наше момче“, което в никакъв случай не би могло да създаде някакви затруднения или проблеми.

И ето през 1960 година то се появи като автор на роман с необикновеното заглавие „Заек, бягай“ („Rabbit, Run“). Именно тоя Заек, който постоянно бяга, изгубил почва под краката си, изгубил равновесие, дирейки отчаяно някакъв изход от една действителност, в която не може да намери своето място, показва колко неуместна е била снизходителната усмивка към младия автор.

Литературният критик на лондонския „Таймс“ писа, че този роман буди тревога, тъй като отразява действителни и значими противоречия на съвременното американско общество. А рецензентът на „Ню Йорк хералд трибюн букс“ по тоя повод напомни за „Американска трагедия“ на Драйзър. Разбира се, двата романа не биха могли да бъдат отъждествявани, но общото, което буржоазните критици с безпокойство съзряха в прозата на Ъпдайк с прозата на Драйзър, беше критичното отношение към един начин на живот, на който официалната западна критика бе свикнала да гледа с умиление. Тъждество в острия поглед на младия романист, който умее да прониква надълбоко в тоя живот и не се оставя да бъде заблуден от „захарните къщички в слънчева лимонена светлина“, романист, който умее да вижда проблемите и най-важното — не му липсва смелост да заговори на висок глас за тях, заставайки срещу течението и инерцията.

„Американският живот, от който бяга Заека — писа «Ню Йорк хералд трибюн букс» — е страшен, циничен и убийствен в своя конформизъм. Но страшен е и самият Заек...“ Страшен е затова, защото чрез него авторът „показва с голяма сила и достоверност

процеса на разпадане на естествените човешки връзки, този ужасен процес на отчуждение, който все повече се засилва в едно общество, лишено от истинска човечност.“

В този смисъл съвършено правилна е и бележката на „Нюзуик“, че „това е един разтърсващ роман, не толкова заради своята откровеност, стигаща на места до натурализъм, а по-скоро поради това, че се опълчва срещу един начин на живот все още толкова възхваляван в Америка. Оригинален, образен и безпощаден, романът «Заеко, бягай» ще бъде може би с еднаква сила харесван и отхвърлян — завършва рецензентът. — Но обстоятелството, че тази книга не може да бъде четена равнодушно, доказва големия талант на нейния автор“.

Струва ни се излишно да говорим повече за самия роман. Той е вече в ръцете на българския читател, който ще съумее сам да си състави определена представа за това произведение на съвременната американска литература. Накрая бихме искали да кажем няколко думи само за стила и езика на автора.

Отначало, когато човек посегне към тази книга и зачете първите ѝ страници, неминуемо бива шокиран от един звучащ необичайно за нашето ухо език. В отделни случаи дори спорите с автора, недоволствате от необикновения му маниер на разказване, от странния ракурс, от който гледа действителността. По-късно обаче, когато ухото попривикне на тия дисонантни акорди, когато свикнете да се вглеждате по-внимателно в тъканта на произведението, разбирате, че имате работа с автор, притежаващ редкия дар да рисува необикновено, живо и пластично, да вдъхва живот на героите си само с две-три щрихи, да ви накара да видите действителността по нов начин. И толкова по-странно е за тоя иначе суров стил, че на места звучи така поетично. Че изобщо може да се изтръгне поезия от едно тъй обикновено делнично ежедневие на един тъй обикновен провинциален град.

Безпощаден реализъм, точен поглед, оригинален почерк, неизтощимо въображение, графичен рисунък, рядък усет за съвременност (за автор като Ъпдайк никога няма да се подвоумите за времето, което описва!) и една виталност, която просто ви приближава „на един инч“, както той обича да се изразява, до описваната действителност — ето главните достойнства на тази книга. Като се прибави и дълбоката любов на автора към обикновения човек — любов, която той не манифестира, а прикрива зад суров, на места

доста груб език, — ще разберем защо ни вълнува тъй много тоя Заек, който все бяга, бяга, бяга...

Тази книга и „Кентавърът“, в която авторът се изяви още по-определено, наредиха Джон Ъпдайк между най-значителните разказвачи на съвременната американска литература.

Юлиана Касабова, 1967 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.